

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník 87

Číslo 14

1. dubna 2007

Cena: 6 Kč

VELIKONOČNÍ DAR POKOJE OD VZKŘÍŠENÉHO KRISTA

Sestry a bratři, pozdravuji vás v čase velikonočních svátků a chci spolu s vámi ve víře přistupovat k tajemství vítězného a nepomíjejícího života v Ježíši Kristu. K biblickým textům, které každoročně o Velikonicích čteme, patří svědectví o učednících za zavřenými dveřmi a zjevení vzkříšeného Ježíše v jeruzalémském večeradle (J 20,19-31). Zjevování vzkříšeného není jednorázová záležitost. Nestalo se to jen jednou, a pak se Ježíš již nikomu neukázal. K setkání s ním dochází opakovaně. V Janově evangeliu je dokonce uvedeno, že Vzkříšený činil různá znamení, která nejsou ani v Bibli zapsána. Ale to, co je v ní zapsáno, je pro nás zcela dostačující. Můžeme z toho stále čerpat posílení své víry a poznání velikonočního tajemství.

Vzkříšený Ježíš zdraví své učedníky přáním pokoje: „Pokoj vám.“ Celkem se tento pozdrav ve velikonočním příběhu jeruzalémského zjevování opakuje třikrát. Jde na jedné straně o běžný hebrejský pozdrav „šálóm“ ve smyslu klidu, pohody a štěstí. Na druhé straně je Ježíšovo přání pokoje zcela jedinečné. Pokoj se vztahuje k lidskému nitru, které má jím být prostoupeno a naplněno. Tento pokoj zaslíboval Ježíš svým učedníkům, když se s nimi loučil. Řekl, že jim dá pokoj, který jim nikdo a nic ve světě nemůže dát (J 14,27). Je to pokoj, který převyšuje každé lidské pomýšlení (Fp 4,7). Člověk touží mít pokoj. Chtěli bychom utéci před nepokojem světa. Klid nám bere vědomí utrpení, zmatků, nepřehled-

ných a složitých situací, strach z určitých lidí. Tuto snahu uchránit se od všeho nespravedlivého, zlého, těžkého, co svět přináší, znázorňují zřetelně „zavřené dveře“. Učedníci byli za zavřenými dveřmi. I když se člověk chce chránit před pronikáním těžkostí světa, přesto si k nám najdou cestu a vnikají do naší duše. Ani zavřené dveře ani zavřené oči nám nepomohou, neboť se nám do mysli vkrádají myšlenky, které nás sklíčuují. Člověku narušují vnitřní klid a jistotu. Pokoj může přinést a dát pouze Bůh. Vzkříšený Ježíš chce darovat učedníkům vnitřní zklidnění a posílení. Pokoj se v životě zpravidla dostává po období těžkého zápasu. Velikonoční Kristův pokoj je ovocem těžkého zápasu a boje. Je to pokoj toho, kdo prošel utrpením kříže a zvítězil. On může pokoj na druhé přenášet. Pokoj může předat jen ten, kdo ho v sobě má. Ježíš má tento pokoj z plného sjednocení s Otcem a z nadhledu Boží lásky. Kdybychom tak dokázali zůstat klidní a vyrovnaní, nejen když posloucháme nádhernou hudbu, odrážející stopy věčné nebeské harmonie. Ale zůstat klidní, když nás někdo rozčlil svým pohoršujícím jednáním. Kéž bychom dokázali setrvat v hlubokém klidu, když na nás doléhají nejrůznější obtíže ze všech stran. Pokoj se týká lidské duše a současně společenství. Je to slovo pro společenství „Pokoj vám“. Kristovo přání pokoje či přesněji dar pokoje je určen společenství. Nejde o nehybný klid, kdy se nic neděje, ale o zdravé vztahy. Církev má být místem pokojných vztahů založených na mírnosti,

Vesnice Betfane je místem, kde se dodnes na Květnou neděli konají velké poutě

vládnosti a lásce. A to je možné v církvi jen tehdy, když je uprostřed nás Kristus. Vzkříšený přichází a staví se doprostřed společenství v jeruzalémském večeradle (v. 19). Kde není v centru žádný člověk, ale Kristus, tam se to může naplňovat. Kde je naopak v centru člověk, kde lidé do centra staví své vlastní já, tam zpravidla moc velký pokoj nebývá. Jen tam, kde dávají lidé prostor Ježíšovi, tam on naplňuje pokojem srdce a vzájemné vztahy. Apoštol

Petr napsal: „Co je v srdci skryto a co je nepomíjitelé, tichý a pokojný duch, to je před Bohem převzácné“ (1 Pt 3,4). Učedníci přijali od Krista nejprve hluboký pokoj, a pak teprve mohli klidně otevřít dveře a vstoupit do neklidného světa, aby byli Ježí-

šovými svědky. Kéž i my přijmeme a neseme velikonoční dar Kristova pokoje v sobě a mezi sebou. To vám přeje a v modlitbě na vás myslí

Tomáš Butta,
bratr patriarcha

DIAGNÓZA: LEGALISMUS

Každá bohoslovecká generace si vybojuje svůj zápas – tu produktivněji, jindy nevyrazně – o současné důrazy víry a její teologické a církevní vyjádření. Jakkoli je víra osobním aktem, je její formou církevní společenství, jehož biologický, sociologický a kulturní rozměr se nevymaňuje příslušným pohybům dějinného běhu. V oněch generačních výbojích jde podstatně o zaujetí postoje živé, osobní a dějinné víry vůči poslušnosti fetišům, beroucím na sebe podobu nauky, liturgie nebo řádu, které nastupují na místo odpovědnosti a lásky k živému Bohu. Zápas izraelských proroků i dílo Ježíšovo a misie apoštolů jsou toho předobrazem.

V jeho perspektivě viděl František Kovář motivaci zrodu a působení naší církve. Náš biblista ve sbírce V zápase o pravou zbožnost vyložil Ježíšovo působení o zživotnění mojžíšského Zákona ve smyslu Ježíšovy jednoty s Otcem jako trvalý zápas proti „pokrytčům“. Tak nazýval sám Ježíš v synoptických evangeliích své protivníky, neboť ti poslušnost živému Bohu nahrazovali přísným plněním asi dvou stovek rituálních a morálních příkazů. Naznačené životní a naukové stanovisko Ježíš označil za bezbožnost a jeho zastánce za obfílené hroby. Pokrytci v obavě o své postavení pohnali Ježíše před Piláta, kde ho osobili z politických postojů. Biblický příběh zápasu o živou, osobní a dějinnou biblickou víru, pravou zbožnost, se v dějinách církve – jež probíhají ve vlnkách – znovu vynořuje, když jsou předmětné prvky církevní existence – nauky, liturgie, řádu a hierarchického postavení – ze svého služebného postavení v rámci stavebnosti víry, naděje a lásky k Bohu a Kristu pozdviženy do role určující a tím z fetišizovány.

S historickým odstupem můžeme dnes chápat dějiny i situaci naší církve na pozadí předobrazu biblických příběhů zápasu o živou víru. Zakladatelská generace naší církve usilovala o znovupochopení „podstaty křesťanství“ a vyrovnávala se s jeho historickými formulacemi a církevní strukturou. Svůj zápas o pravou zbožnost svedla „vůči konzervativcům“ (výraz Karla Farského na I. sněmu v r. 1924), jenž do ideového vývoje církve (výraz Aloise Spisara) vstoupil pod názvem krize ortodoxie. Následující generace teologů Husovy čs. bohoslovecké fakulty, jejíž kladné usilování o živou víru lze označit slovy „Bible proti liberalismu“ (Jindřich Mánek) se nakonec vyrovnávala s abstraktním biblicismem (označení Zdeňka Trtíka). Generace učitelů Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy, působící v obzoru rozvinuté mezinárodní vědecké a ekume-

Dokončení na str. 3

PÁN JEŽÍŠ – PŘÍKLAD POSLUŠNOSTI A MODLITBY

Židům 5,7-10
V tomto čase víc jak jindy nad Božím slovem a v modlitbách uvažujeme o utrpení Pána Ježíše, našeho Spasitele. V Duchu svatém je nám zpřítomněna bolestná křížová cesta Božího Syna, a to nejen proto, abychom ji jenom zpozřídali sledovali tak jako kdysi Petr v domě velekněze Kaifáše, ale abychom Pána Ježíše ve víře doprovázeli a abychom se od něho učili, jak se máme zachovat, když přijde utrpení. Já vím, že utrpení se nám moc nezamlouvá, jenomže ono přichází do našeho života a stává se jeho součástí. A mnohdy nás zastihne nepřipravené, a pak je to o to horší. Přitom bychom však měli vědět, že náš Bůh si nelíbí, že nás nechá trpět. Vždyť on je Bůh milosrdný. A sám ve svém slovu zaslíbujícím svým věrným, že jednou tady bude čas, kdy: „setře... každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude. Neboť co bylo, pomínulo“ (Zj 21,4). Umět si přiznat, že utrpení potřebujeme, aby projevilo sílu naší důvěry v Hospodina, je projevem zralosti naší víry.

Právě teď, když v duchu následujeme svého Pána na křížové cestě, hledejme jeho pravý smysl. Čím nás může poučit v našem osobním postavení. Na základě přečteného textu můžeme dojít k vyznání, že Pán Ježíš ve svém utrpení je pro nás příkladem modlitby a poslušnosti, což ukazuje na jeho důvěřivý vztah ke svému Bohu a Otcovi. Dál na základě dnešního textu z Bible jsme utvrzeni ve víře, jež říká, že Ježíš je Kristus, je náš Spasitel. Nést samotný dřevěný kříž a všechnu tíhu hříchů celého světa a lidí všech časů a míst, což bylo jistě těžší než samotný kříž, nebylo pro Pána lehké. Vzpomeňme na jeho modlitební zápas v Getsemanské zahradě, kde: „v úzkostech zápasil a modlil se ještě usilovněji,“ a kde: „jeho pot kanul na zem jako krůpěje krve“ (L 22,49). I náš dnešní biblický text nám dovolu- je nahlédnout do tajemství Ježíšova přijetí a ztotožnění se s utrpením a těžkou a nanejvýš potupnou smrtí na kříži. „Ježíš za svého pozemského života přinesl s bolestným voláním a slzami obětí modliteb a úpěnlivých prosb Bohu, který ho mohl zachránit

před smrtí“ (7a). Z Písma víme, že Pán Ježíš i své učedníky prosil o modlitební podporu v tíživé situaci svého života. Jeho prosba ze strany nejbližších učedníků ovšem zůstala nevyslyšena. Zůstal sám ve svém modlitebním zápase, zrovna tak jako i ve smrtelném zápase na kříži, aby se nikdo z nás lidí stojících pod jeho křížem nechlubil, ale činil pokání. On nám zanechal příklad, jak máme nést své utrpení a trápení. Když on, jenž je Božím Synem, hledal a nacházel sílu a všechnu útěchu v důvěrné modlitbě ke svému nebeskému Otcovi, totéž máme dělat i my, jeho následovníci, a to ještě o to víc, když víme, že jsme křehcí a hříšní lidé. Když víme, jak lehce při nesení vlastního kříže anebo kříže svých nejbližších můžeme upadnout. Možná, že se budeme i ptát, jaký smysl má modlitba, prosba k Bohu o pomoc? Jaký smysl to mělo pro Pána Ježíše, vždyť nakonec musel zemřít na kříži?

V Písmu čteme o Kristu: „a Bůh ho pro jeho pokoru slyšel“ (7b). U Boha
Dokončení na str. 3

DISKUSE ZDALEKA NENÍ U KONCE

Diskuse kolem případu pražského biskupa zdaleka není u konce. V pondělí 19. března se sešlo kolem čtyřiceti duchovních a laiků z pražské diecéze, aby se zamysleli, jak dál po diecézním shromáždění, a aby shromáždili podněty k případné změně řádů církve, aby se podobná situace nemohla v budoucnu opakovat. Objevily se názory, že by v řádech mělo být zakotveno, aby mohl být biskup výjimečně odvolán i církevním sněmem, a to v případě, že svým jednáním poškozuje celou církev. Další náměty se týkaly změn v kárném řádu, otázky hlasovacího práva pastoračních asistentů, možnosti zrušení kumulace funkcí apod.

Malý příspěvek k velké diskusi

Když si poslední tři měsíce pročítám obsah Českého zápasu, musím s mírně pozdvíženým obočím, tedy s nepatrným údivem konstatovat, že bychom náš týdeník mohli klidně přejmenovat na Zápas s Karlem Bicanem. Ve světle některých příspěvků si již připadám jako sériový či masový vrah, za nímž se kupí řada ubohých obětí, či možná přesněji coby sexuální maniak, který si ve věznicích České republiky cíleně vybírá nevinné vězně ke svých zhýralým záměrům. Je smutné, jak se někteří čtenáři Českého zápasu nechají infikovat naprosto jednostrannými výpověďmi o mém selhání, aniž se snaží získat opravdu objektivní informace. Je ještě smutnější, že pracovníci redakce zřejmě nemají asi dosti odvahy požádat mě - na rozdíl např. od Michaely Jílkové či dalších "světských" žurnalistů - o normální rozhovor, který by mohl poskytnout širší spektrum pohledu na celou již až patologicky demonizovanou "velekauzu". Nelze se mi pak ovšem divit, že - je-li mi taková možnost nabídnuta v celoplošných médiích - využiji šance sdělit širší veřejnosti zcela otevřeně a upřímně pravou podstatu celého případu. Nedělám to sice s nějakým sebestředným potěšením, pouze reaguji na dotazy veřejnosti. Téměř každý den musím odmí-

tat nabídky k prezentaci své osoby v celostátních sdělovacích prostředcích, v případě M. Jílkové jsem prozatím udělal výjimku. Věřím, že se i v mé církvi najde ochota k tomu, aby byla adekvátním způsobem celá záležitost prezentována již nikoli beze mne, ale s mou aktivní účastí. Jinak se můžeme kochat nadějí, že ještě o Vánocích budeme více než slovo o Bohu číst v Českém zápasu slovo o Karlu Bicanovi.

Karel Bican

Jak vnímám situaci

Své víře a svým myšlenkám budu vždy naprosto oddán a budu pro ně ochoten riskovat všechno, co budu mít. Nebudu se bát jednat, protože vím, že beznála každé jednání je lepší než nečinnost. A vím, že nejednat je někdy ten nejhorší způsob jednání. Vždycky dám jasně najevo, na čí straně stojím a co si myslím. Vždycky budu snadno k nalezení - budu stát přímo v centru dění.

(R. Marcinko)

Naše církve prochází v krátkém časovém období druhou krizí, která byla způsobena vysokým činitelem duchovenského sboru. Rozhovor Mf Dnes ze dne 14. 3. 2007 ukázal, že tato krize

Církevní kárný výbor se sešel 13. března a zahájil s pražským biskupem kárné řízení. Stále přibývá hlasů z náboženských obcí z celé církve, které požadují svolání sněmu. Protože redakce Českého zápasu byla obviněna, že zveřejňuje pouze příspěvky, které jsou zaměřeny proti osobě pražského biskupa, považujeme za svou povinnost seznámit čtenáře s faktem, že v redakci máme k dispozici pouze jediný příspěvek, který vyznívá ve prospěch biskupa a který zveřejníme po Velikonocích. Pokud bychom měli otisknout všechny příspěvky, které jsme dostali, vydržela by diskuse minimálně do Vánoc.

je krizí autority celého biskupského sboru a zároveň - vzhledem k průběhu jednání ÚR ČČSH v ČR a diecézního shromáždění pražské diecéze - i celého duchovenského sboru, celého systému duchovní správy církve. Jednoduše řečeno, člen biskupského sboru biskup Karel Bican dává jasně najevo, že biskupský sbor v čele s patriarchou pro něj není žádnou autoritou... Důsledkem je, že veřejnost musí neomylně dospět k logickému "širšímu" poznání: „Biskupové nemají žádnou autoritu.“ Toto poznání je o to tristnější, že je posíleno sdělením: „Biskupové a orgány církve nemají žádné možnosti jak docílit povolání jmenovaného člena biskupského sboru k pokání a odstoupení a to i přesto, že nadále poškozuje pověst církve, šlape po svátostech a nivelizuje morální hodnoty tohoto společenství.“

Otázkou je, co lze v této situaci dělat. Lze konstatovat, že biskupský sbor a patriarcha nejsou schopni ochránit jim svěřené stádo (Jan 10) ani naplnit výzvu apoštola Pavla ke Korintským „...odstraňte ze svého středu, toho, kdo to udělal...“ (1 K 5). Domnívám se, že jedinou možností, která ukáže okolnímu světu nesouhlas s konáním biskupa K. Bicana, je odstoupení celého biskupského sboru v čele s patriarchou, jako uznání své slabosti tváří v tvář neomalenosti to-

podléhající slabosti, ale slovo přísahy, dané až po zákonu, ustanovuje Syna navěky dokonalého.“ (Žd 7,28) Je to svatá oběť Božího Syna přinesená jednou provždy a za nás za všechny. A to i přes to, že nepocházel z kněžského rodu Lévi. Jako zdůvodnění legitimacy Ježíšova velekněžství pisatel listu Židům uvádí postavu Starého zákona - Melchisedeche. On dokonce ani nepocházel z vyvoleného národa. A přesto o něm čteme v 1 M 14,18: „A šálemský král Malkisedek přinesl chléb a víno; byl totiž knězem Boha Nejvyššího.“ Poněvadž se nikde neuvádí jeho původ, nikde se nepíše o jeho smrti, časem se rozšířil názor, že nemá počátku ani konce, že je knězem navěky. Proto se o Božím Synu, Ježíši Kristu píše: „Ty jsi kněz navěky podle řádu Melchisedecheva“ (6). Ježíš z Nazaretu je naším Spasitelem-Zachráncem. Je víc, než byli židovští kněží i Melchisedech. Blízký nám lidem v smrtelném zápase a drahý nám pro svou oběť smíření, již přinesl s lidskými slovy nepopsatelné lásky k nám, za nás a pro nás. „Když jsme tedy ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista, neboť skrze víru jsme vírou získali přístup k té milosti. V ní stojíme a chlubíme se nadějí, že dosáhneme slávy Boží“ (Ř 5,1-2).

Ján Lauko, vikář Košice

Tyto cedry rostly v Getsemanské zahradě už v dobách Ježíšových

hoto biskupa a uvolnění tak místa případně těm, kteří třeba dokážou být biskupy v souladu s přáním apoštola Pavla, který praví, že biskup má být „...pohostinný, dobrý, rozvázný, spravedlivý, zbožný, zdrženlivý, pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce...“ (1 T 1,8-9). Současná společnost, která sleduje mediální obraz celého případu, není schopna pochopit a ani nechce se snažit chápat jemné nuance našich řádů, které navíc nepočítaly s tím, že vysoký duchovní představitel církve může takovýmto způsobem ignorovat hlas svého společenství poté, co jej celé veřejně zhanobil svým skutkem. ...Tato společnost však vnímá, že se nic neděje, takže celému společenství je jedno, co se stalo... V mnoha případech situaci takto vnímají i věřící

naší církve. Odstoupení celého biskupského sboru a patriarchy by bylo nejen významným gestem pro veřejnost, že biskup Bican je v rozporu s celým sborem a že tento rozpor je takového rázu, kdy ostatní biskupové a sestra biskupka nejsou ochotni s ním nadále sdílet tuto službu, kterou znevážil a pošpinil..., ale dal by i sílu našemu společenství pochopit, že jednání biskupa Bicana je zcela nepřijatelné stejně jako i jednání těch, kdo jej potvrdili v jeho funkci. Případně opětovné zvolení by jednotlivým biskupům a patriarchovi mohlo vrátit jejich autoritu...

Mgr. Radek Zapletal

Pozn.: Uváděný názor Mgr. Radka Zapletala na řešení situace nebyl konzultován s biskupskou radou, ani projednán ústřední radou, a vyjadřuje osobní mínění autora.

PÁN JEŽÍŠ - PŘÍKLAD...

Dokončení ze str. 1
má totiž všechno svůj smysl a cíl. Modlitbu svého milovaného Syna vyslyšel, ne ovšem tak, že by ho vysvobodil od smrti na kříži, ale že ho vzkřísil třetí den a oslavil.

Pán Bůh ne vždycky plní naše prosby podle našich představ. On ve své nekonečné moudrosti a dobrotě vše řídí tak, abychom dosáhli spásy. Proto i jeho nejmilejší prvorozený Syn musel trpět, zemřít a vstát z mrtvých. Jde jenom o to, abychom nepřestali Bohu důvěřovat a nepochybovali o tom, že nás slyší a vyslyší. Zase vzpomeňme na obraz trpícího Ježíše na kříži. Tam již nejsou žádné stopy úzkosti, leč pevné odhodlání dokončit dílo spásy.

Pán Ježíš i ve své úzkosti a tíživé situaci se modlí za své učedníky, za ty, kteří ho po jeho vzkříšení a seslání Ducha svatého budou následovat v nově utvořené církvi, za následovníky ze všech časů a míst, i za nás. Vidíme to v jeho Velekněžské modlitbě. Dokonce i na kříži se modlí za své nepřátele a kajícímu lotru slibuje milost a účast v Božím království. Zapomíná na sebe a na svou těžkou situaci a ve své nekonečné lásce k nám modlí se a přimlouvá za nás. Ať je to příklad pro nás, abychom neza-

pomínali v důvěře v Pána modlit se za naše bližní, za lidi trpící společně s nimi i tehdy, když o to oni nestojí anebo se modlit neumějí.

Pán Ježíš ve svém utrpení je pro nás vzorem poslušnosti. „Ačkoli to byl Boží Syn, naučil se poslušnosti z utření, jímž prošel, tak dosáhl dokonalosti“ (8-9a). Sotva asi dovedeme plně domyslet obsah této věty. Jedno by nám ale mělo být jasné - když Boží Syn potřeboval projít utrpením jako školou poslušnosti, o co víc to potřebujeme my, lidé neposlušní a neustále se vzpírající Pánu Bohu. Utrpení není cíl, ale je prostředek, jenž nás učí z Božích rukou přijímat náš úděl jako školu poslušnosti naší víry. Občas to velice potřebujeme.

„A všem, kteří ho poslouchají, stal se původcem věčné spásy, když ho Bůh prohlásil veleknězem podle řádu Melchisedecheva“ (9b-10). Pán Ježíš je naším Spasitelem. Lidé již od dávných dob hledali způsoby usmíření s Bohem a záchrany před Božím hněvem. Přes neustále se opakující oběti, které přinášeli kněží z rodu Lévi. Přesto pocitovali nedostatečnost těchto smírčích obětí. Nakonec sám Bůh vykonal dokonalé smíření v díle svého Syna, našeho Pána Ježíše. „Zákon totiž ustanovuje za velekněze lidi,

DIAGNÓZA: LEGALISMUS

Dokončení ze str. 1

nické spolupráce, byla postavena před aktuální úkol, daný novou politickou a kulturní situací, vymezit postavení husitské teologie vzhledem ke starokřesťanskému základu a dějinnému reformačnímu a modernistickému odkazu. Smysl vymezení záleží v kladném poslání formulovat charismatické dary a obsahy husitské teologie pro současný život a jeho neustále se obnovující základ. Nakonec musela ve jménu pravé historiografie své státi zápas s historismem jakožto ideologizací teologie. Teologický historismus heroizuje určité dějinné období a jeho formu zbožnosti jako bezčasovou a činí z ní hlavní životní normu. Odvedl pozornost naší církve od řešení existenciálních otázek, souvisejících s jejím současným dějinným vstupem do informační společnosti, jak na to již před léty upozornil významný teolog Bohren.

Nutného vyrovnání církevního praktického díla s dnešní informační, postindustriální a - jak se také módně říká - postkřesťanskou společností, ujala se generace, jejíž představitelé stojí dnes v popředí církevních institucí. Poněkud pozdější vpád do současné reality byl střemhlavý a vedle nepopíratelných pozitiv, za nimiž stojí osobnostní angažmá, přinesl i kotrmelce. Někteří postřehli, že v dnešní společnosti rozkládají se společné morální základy, čemuž se nevyhnulo ani církevní společenství. Chybějící společný sociální kapitál (výraz amerického filosofa F. Fukuyamy pro společnou morálku, spiritualitu a kooperaci) nahradila jejich snaha o síť právních předpisů. Ve vůli rychle vyřešit kritické body života církve někteří sklouzli do legalismu a síť předpisů fakticky postavili nad základy společné všelidské morálky a jejího současného společenského vyjádření. Nikoli idea demokracie jako životního názoru (T. G. Masaryk), k níž se přihlásili zakladatelé naší církve, ale její legalistické stíny ocitají se v blízkosti duchovního jevu, s nímž Ježíš synoptických evangelií zápasil o pravou zbožnost. Oslabené morální a právní vědomí dnešní české společnosti, a v ní církve, nemůže nahradit síť psaných norem, zákonů a předpisů, jak je dnes nejen v církvi očividně patrné; zrod obnoveného morálního vědomí a norem jsou předmětem nadějí složitějšího vývoje, v němž se uplatní lidská, Bohem vdechnutá přirozenost i biblické poselství církve.

Zdeněk Kučera

